

HUDOBNÁ VÝCHOVA

ÚVOD

Vzdelávací štandard hudobnej výchovy nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu.

Vzdelávací štandard hudobnej výchovy ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia hudobného umenia. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovat', dôležitá je ich priama účasť – činnosť v hudobnom procese.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hudobná edukácia v gymnáziách s osemročným vzdelávacím programom predstavuje kontinuálne, systémové a cieľavedomé pokračovanie hudobnej edukácie primárneho stupňa.

Hudobnú edukáciu možno vymedziť tromi prvkami: hudobné umenie ako obsah, hudobné schopnosti (zručnosti, návyky) ako cieľ a hudobné činnosti ako metóda, prostriedok rozvoja hudobných schopností, pochopenia princípov hudby, realizácia hudobného umenia. Sekundárnym obsahom predmetu je umenie, estetika, kreativita, sekundárnym cieľom rozvoj kľúčových kompetencií – komplexný rozvoj osobnosti, všeobecných ľudských kvalít.

Hudobná výchova je predmetom umelecko-výchovným a činnostným, v gymnaziálnom osemročnom vzdelávaní sa rozširuje aj o kognitívny rozmer – uvedomelé prenikanie do štruktúry hudobného diela, hudobno-teoretický a hudobno-historický rozmer, ako konklúzia predchádzajúcej hudobnej činnosti, praktickej hudobnej skúsenosti.

CIELE PREDMETU

Ciele predmetu možno rozdeliť na špecifické hudobné ciele, špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity a sekundárne ciele

- Špecifické hudobné ciele

Žiaci

- získajú hudobné schopnosti prostredníctvom hudobných činností,
  - realizujú hudobné činnosti na základe nadobudnutých hudobných schopností,
  - na základe vlastnej skúsenosti si osvoja konkrétne poznatky z oblasti hudobnej teórie a histórie.
- Špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity

Žiaci

- pochopia podstatu umenia, vytvoria si vzťah k umeniu, majú priamu skúsenosť v oblasti špecifických umeleckých, estetických a psychologických kategórií – emocionalita, prežívanie, zážitok, vnímanie krásy, vlastná tvorivosť (improvizácia, kompozícia), na základe čoho dokážu reflektovať umenie, vnímať krásu, rozpoznať hodnotu, vyjadriť sa prostredníctvom umenia.
- Sekundárne ciele

Žiaci

- nadobudnú (si prehĺbia) kľúčové kompetencie prostredníctvom hudobného umenia.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PRE 1. – 4. ROČNÍK

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ hovoriť a spievať podľa zásad hlasovej hygieny v súlade so správnym držaním tela, technikou správneho dýchania, zreteľnej artikulácie, s mäkkým hlasovým začiatkom a použitím vhodného hlasového registra, ✓ tvorivo pracovať s hlasom - textom, rečou, zvukmi, ✓ hlasom realizovať rytmické a melodické modely, ✓ spievať piesne spamäti, ale i s podpornými pamäťovými prostriedkami (gestá tzv. „ukazovačky“, obrázky, grafická notácia, klasická notácia), ✓ improvizovať a komponovať: melodizovať krátke texty, otextovať krátke melódie, improvizovať krátke dialógy i monológy recitatívneho charakteru, hlasom tvoriť zvukomaľbu k rôznym príbehom a situáciám, 	<p>Hlasové činnosti</p> <p>ľudové piesne, autorské piesne, rytmizované texty, artikulačné cvičenia, dychové a hlasové cvičenia, intonačné cvičenia, hry s hlasom</p> <p>rozvoj sluchovo-intonačných schopností</p> <p>obrázky, grafický i notový záznam piesne</p> <p>improvizácia, elementárna kompozícia, metricky viazané i metricky neviazané texty a melódie, voľné i štandardizované grafické záznamy</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ správne používať elementárne hudobné nástroje so správnym použitím hracieho aparátu s dôrazom na kvalitu tónu, ✓ hrať na klasickom melodickom, alebo harmonickom hudobnom nástroji, ✓ na nástroji zahrať tóny podľa notového zápisu, ✓ vlastnoručne zhotoviť elementárny nástroj a hrať na ňom, ✓ improvizovať a komponovať,	<p>Inštrumentálne činnosti</p> <p>elementárne hudobné nástroje</p> <p>hra na jednom klasickom hudobnom nástroji (zobcová flauta, keyboard, klavír, gitara a pod.) – začiatočnická úroveň</p> <p>jednočiarková oktáva, motívy, jednoduché piesne</p> <p>jednoduché modely idiofónov, membranofónov, chordofónov, aerofónov a mirlitónov z prírodných i odpadových materiálov, na ktorých možno demonštrovať konštrukčné princípy nástrojov i princípy vzniku zvuku v jednotlivých nástrojových skupinách</p> <p>zvukomaľba, ticho, rytmické modely, voľný grafický záznam (grafická partitúra), štandardizovaný zápis</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ aktívne počúvať hudbu, rozpoznať emocionálno-výrazový potenciál hudby, ✓ pri počúvaní hudby spoznať charakteristické prvky konkrétneho štýlového obdobia dejín hudby, ✓ podľa počutia skladby slovne vyjadriť odlišnosti štýlových období dejín hudby, ✓ verbalizovať atmosféru hudby, ✓ hudbu vyjadriť pohybom, ✓ identifikovať, pomenovať a charakterizovať hudobno-vyjadrovacie prostriedky a základné formotvorné prvky podľa počutia, ✓ rozoznať podľa zvuku, vzhľadu i názvu bežné nástrojové 	<p>Aktívne počúvanie hudby</p> <p>skladby slovenských a zahraničných hudobných skladateľov</p> <p>skladby svetových a slovenských skladateľov – reprezentantov jednotlivých štýlových období dejín hudby podľa voľného výberu učiteľa</p> <p>tempo, dynamika, kantiléna, harmónia, kontrast, opakovanie dielov formy</p> <p>napr. sláčikové kvarteto, dychové kvinteto, komorný orchester,</p>
---	---

<p>zoskupenia v tzv. klasickej hudbe, ľudovej hudbe i v tzv. populárnej hudbe,</p> <p>✓ poznať niektoré významné diela alebo úryvky z nich, ich názvy, mená autorov v kontexte iných druhov umenia a všeobecných dejín,</p> <p>✓ vymenovať koncertné sály, výstavné a muzeálne priestory venované hudbe vo svojom regióne,</p> <p>✓ vymenovať niektorých významných umelcov a hudobné telesá vo svojom regióne,</p> <p>✓ pohybom reagovať na počutú hudbu,</p>	<p>symfonický orchester, cimbalovka, dychovka, rôzne nástrojové zoskupenia v populárnej hudbe a pod.,</p> <p>vybrané skladby významných skladateľov s ukážkami hudobných štýlov v ich typickej podobe, integrácia s literatúrou, výtvarnou výchovou, dejepisom</p> <p>zoznam vypočutých skladieb v triede napr. na nástenke</p> <p>stretnutia s umelcami domáceho regiónu</p> <p>Hudobno-pohybové činnosti kultivovaný pohyb, držanie tela, koordinácia častí tela, rytmicky korektné pohyby, pohyby vyjadrujúce emocionálno-výrazové</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ zapamätať si jednoduché choreografie, ✓ pohybovo improvizovať, ✓ realizovať hudobno-dramatické činnosti, ✓ realizovať hudobno-dramatický projekt podľa princípov tvorivej dramatiky s vkladom vlastnej tvorivosti, fantázie, imaginácie, improvizácie v skupinovej spolupráci, ✓ koncentrovane a s porozumením sledovať profesionálne hudobno-pohybové predstavenie, opísať ho vlastnými slovami i odbornou terminológiou, diskutovať o ňom.	<p>charakteristiky hudby,</p> <p>zmena pohybu v súlade so zmenou formotvorného prvku</p> <p>pohybová spontánnosť, uvoľnenosť</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti</p> <p>hudobno-dramatické činnosti, tvorivá dramatika</p> <p>návšteva hudobného divadla, opery, operety, muzikálu a pod. v profesionálnom divadle, alebo sledovanie predstavenia z videozáznamu</p>
---	--